

BOODSCHAP VAN ZIJN HEILIGHEID PAUS FRANCISCUS VOOR DE WERELDGEBEDSDAG VOOR DE ZORG VOOR DE SCHEPPING

1 september 2024

Hoop en ons handelen met de schepping

Beste Broeders en Zusters,

"Hoop en ons handelen met de schepping" is het thema van de Wereldgebedsdag voor de zorg voor de Schepping, die plaatsvindt op 1 september 2024. Het thema is ontleend aan de brief van de heilige Paulus aan de Romeinen (8:19-25), waar de apostel uitlegt wat het betekent om volgens de Geest te leven en zich richt op de zekere hoop van de verlossing die voortkomt uit geloof, namelijk nieuw leven in Christus.

1. Laten we beginnen met een vraag, een die wellicht niet meteen een voor de hand liggend antwoord heeft. Als we echt gelovigen zijn, hoe zijn we dan tot geloof gekomen? Het is niet simpelweg omdat we in iets transcendenten geloven, iets dat het vermogen van de rede te boven gaat, het onbereikbare mysterie van een verre en onzichtbare God. Nee, zoals de heilige Paulus ons vertelt, is het omdat de Heilige Geest in ons woont. We zijn gelovigen omdat de liefde van God zelf "in onze harten is uitgestort" (Rom 5:5) en de Geest nu echt "het onderpand van onze erfenis" is (Ef 1:14), die ons voortdurend aanmoedigt om naar datgene met eeuwigheidswaarde te streven, volgens de volheid van de authentieke mensheid van Jezus. De Geest stelt gelovigen in staat creatief en proactief te zijn in naastenliefde. Hij zendt ons op een grote reis van spirituele vrijheid, maar een die de spanning tussen de manier van denken van de Geest en die van de wereld, waarvan de vruchten tegenovergesteld zijn, niet elimineert (vgl. Gal 5:16-17). We weten dat de eerste vrucht van de Geest, die alle anderen samenvat, liefde is. Geleid door de Heilige Geest zijn gelovigen kinderen van God en kunnen zij zich tot Hem wenden met de woorden "Abba, Vader" (Rom 8:15), net zoals Jezus deed. Bovendien kunnen zij dit doen met de vrijheid van degenen die niet langer terugvallen in de angst voor de dood, omdat Jezus uit de dood is opgestaan. Dit is onze grote hoop: de liefde van God heeft alles overwonnen en blijft alles overwinnen. Zelfs tegenover de fysieke dood is de toekomstige glorie al verzekerd voor degenen die het nieuwe leven van de Geest leven. Deze hoop stelt niet teleur,

zoals bevestigd werd in de recente bul van afkondiging van het komende jubileumjaar.[1]

2. Het leven van een christen is er een van geloof, actief in naastenliefde en overvloedig in hoop, terwijl we de terugkeer van de Heer in glorie afwachten. We worden niet verontrust door de "vertraging" van de Parousia, dat wil zeggen de wederkomst van Christus. Voor ons is de belangrijke vraag of, "wanneer de Zoon des mensen komt, Hij geloof zal vinden op aarde" (Lk 18:8). Geloof is een gave, de vrucht van de aanwezigheid van de Geest in ons, maar het is ook een opdracht die vrij moet worden uitgevoerd, in gehoorzaamheid aan Jezus' gebod van liefde. Dit is de gezegende hoop waarvan wij getuigen moeten zijn. Maar waar, wanneer en hoe moeten we daarvan getuigen? Zeker daar waar de drama's van de lijdende mensheid zich afspelen. Als mensen die durven dromen, moeten we dromen met onze ogen wijd open, gedreven door een verlangen naar liefde, broederschap, vriendschap en gerechtigheid voor iedereen. Christelijke verlossing doordringt het diepste van het lijden van de wereld, dat niet alleen de mensheid omvat, maar ook het gehele universum, de natuur zelf en de oikos, dat wil zeggen het thuis en de leefomgeving van de mensheid. Verlossing omvat de schepping als een "aards paradijs", moeder aarde, die bedoeld is als een plaats van vreugde en een belofte van geluk voor iedereen. Ons christelijke optimisme is gebaseerd op een levende hoop. Het beseft dat alles is geordend tot de glorie van God, tot de uiteindelijke voltooiing in Zijn vrede en tot de lichamelijke opstanding in gerechtigheid, terwijl we "van glorie tot glorie" overgaan. Niettemin zijn we in de loop der tijd niet vrijgesteld van pijn en lijden: de gehele schepping zucht (vgl. Rom 8:19-22), wij christenen zuchten (vgl. vv. 23-25) en de Geest zelf zucht (vgl. vv. 26-27). Dit zuchten drukt bezorgdheid en lijden uit, samen met verlangen en hoop. Het geeft stem aan ons vertrouwen in God en onze afhankelijkheid van zijn liefdevolle maar veeleisende aanwezigheid in ons midden, terwijl we uitkijken naar de vervulling van zijn plan, dat vreugde, liefde en vrede in de Heilige Geest is.

3. De gehele schepping is betrokken bij dit proces van nieuwe geboorte en, zuchtend, ziet zij uit naar haar bevrijding. Dit houdt een ongezien en onmerkbaar groeiproces in, zoals dat van "een mosterdzaadje dat een grote boom wordt" of "zuurdesem in het deeg" (vgl. Mt 13:31-33). De beginstadia zijn klein, maar de verwachte resultaten kunnen oneindig mooi blijken te zijn. Net als bij de verwachting van een geboorte – de openbaring van de kinderen van God – kan hoop worden gezien als de mogelijkheid om standvastig te blijven te midden van tegenspoed, om niet de moed te verliezen in tijden van beproeving of in het aangezicht van menselijk kwaad. Christelijke hoop stelt niet teleur, noch misleidt zij. Het zuchten van de schepping, van christenen en van de Geest is de anticipatie en verwachting van een verlossing die al aan het werk is. Toch bevinden we ons nog steeds in wat Paulus beschrijft als "verdrukking, benauwdheid, vervolging, honger, naaktheid, gevaar, zwaard" (Rom 8:35). Hoop is dus een alternatieve lezing van de geschiedenis en menselijke wederwaardigheden. Het is geen illusie, maar realistisch, met het realisme van een geloof dat ziet wat ongezien is. Deze hoop is geduldige verwachting, zoals die van Abraham. Ik denk aan die grote visionaire

gelovige, Joachim van Fiore, de abt uit Calabrië, die, in de woorden van Dante Alighieri, "begenadigd was met een geest van profetie".[2] In een tijd van gewelddadige conflicten tussen het pausdom en het keizerrijk, de kruistochten, ketterijen en toenemende verwereldlijking in de Kerk, kon Joachim het ideaal van een nieuwe geest van samenleven tussen mensen voorstellen, gebaseerd op universele broederschap en christelijke vrede, de vrucht van een leven in de geest van het evangelie. Ik sprak over deze geest van sociale vriendschap en universele broederschap in Fratelli Tutti. Maar deze harmonie tussen mannen en vrouwen moet ook worden uitgebreid naar de schepping, in een "gesitueerd antropocentrisme" (Laudate Deum, 67) en in een gevoel van verantwoordelijkheid voor een menselijke en integrale ecologie, de weg naar verlossing voor de aarde als ons gemeenschappelijk huis en voor ons die haar bewonen.

4. Waarom is er zoveel kwaad in de wereld? Waarom zoveel onrecht, zoveel broedermoordende oorlogen die kinderen doden, steden verwoesten, het milieu vervuilen en moeder aarde geschonden en verwoest achterlaten? Impliciet verwijzend naar de zonde van Adam, stelt Paulus: "Wij weten dat de hele schepping tot nu toe in barensweeën zucht" (Rom 8:22). De morele strijd van christenen is verbonden met het "zuchten" van de schepping, sinds deze "onderworpen is aan zinloosheid" (v. 20). Het hele universum en elk schepsel daarin zucht en verlangt "ongeduldig" naar het overwinnen van de huidige toestand en het herstellen van de oorspronkelijke staat. Onze bevrijding omvat dus ook die van alle andere schepselen die, in solidariteit met de menselijke conditie, onder het juk van slavernij zijn geplaatst. De schepping zelf, net als de mensheid, werd tot slaaf gemaakt, hoewel niet door eigen schuld, en is niet in de gelegenheid de blijvende betekenis en het doel te vervullen waarvoor zij is ontworpen. Het is onderworpen aan ontbinding en dood, verergerd door het menselijk misbruik van de natuur. Tegelijkertijd is de verlossing van de mensheid in Christus een zekere hoop ook voor de schepping, want "ook de schepping zelf zal worden bevrijd van de slavernij van de vergankelijkheid en delen in de glorie van de vrijheid van de kinderen van God" (Rom 8:21). Dankzij Christus' verlossing is het dus mogelijk om in hoop de band van solidariteit tussen mensen en alle andere schepselen te beschouwen.
5. In onze hoopvolle en volhardende verwachting van de glorie van de terugkeer van Jezus houdt de Heilige Geest ons, de gemeenschap van gelovigen, waakzaam. Hij leidt ons voortdurend en roept ons op tot bekering, tot een verandering in levensstijl om de aantasting van ons milieu tegen te gaan en tot een maatschappelijke kritiek die vooral getuigt van de reële mogelijkheid van verandering. Deze bekering houdt in dat we de arrogantie van degenen die anderen en de natuur zelf willen overheersen, die de natuur tot een object reduceren dat kan worden gemanipuleerd, achter ons laten, en in plaats daarvan de nederigheid omarmen van degenen die zorg dragen voor anderen en voor de hele schepping. "Wanneer mensen beweren Gods plaats in te nemen, worden zij hun eigen ergste vijanden" (Laudate Deum, 73), want Adams zonde heeft onze fundamentele relaties besmet, namelijk met God, met onszelf, met elkaar en met het universum. Al deze relaties

moeten integraal worden hersteld, gered en "rechtgezet". Geen van hen mag over het hoofd worden gezien, want als zelfs maar één ontbreekt, faalt al het andere.

6. Hoop en ons handelen met de schepping betekent dan vooral om krachten te bundelen en samen op weg gaan met alle mensen van goede wil. Op deze manier kunnen we helpen om "onder andere de vraag naar menselijke macht, de betekenis en de grenzen daarvan, te heroverwegen. Onze macht is in enkele decennia koortsachtig toegenomen. We hebben indrukwekkende en ontzagwekkende technologische vooruitgang geboekt, maar we hebben niet beseft dat we tegelijkertijd zeer gevaarlijke wezens zijn geworden, in staat om het leven van veel wezens en ons eigen voortbestaan te bedreigen" (Laudate Deum, 28). Onbepaalde macht creëert monsters en keert zich vervolgens tegen ons. Vandaag is er dan ook een dringende behoefte om ethische grenzen te stellen aan de ontwikkeling van kunstmatige intelligentie, aangezien het reken- en simulatievermogen kan worden gebruikt tot overheersing van de mens en de natuur, in plaats van te worden ingezet voor de dienst aan vrede en integrale ontwikkeling (vgl. Boodschap voor de Wereldvrede dag 2024).

7. "De Heilige Geest begeleidt ons op elk moment van ons leven". Dit werd duidelijk begrepen door de jongens en meisjes die zich verzamelden op het Sint-Pietersplein voor de eerste Wereldkinderdag, die plaatsvond op Drievuldigheidszondag. God is geen abstract begrip van oneindigheid, maar de liefhebbende Vader, de Zoon die de vriend en verlosser is van elke persoon, en de Heilige Geest die onze stappen leidt op het pad van de naastenliefde. Gehoorzaamheid aan de Geest van liefde verandert radicaal de manier waarop we denken: van "plunderaars worden we "bewerkers" van de tuin. De aarde is toevertrouwd aan onze zorg, maar blijft van God (vgl. Lev 25:23). Dit is het "theologische antropocentrisme" dat de joods-christelijke traditie kenmerkt. Het claimen van het recht om de natuur te bezitten en te beheersen, deze naar eigen goedgevoelens te manipuleren, vertegenwoordigt dus een vorm van afgoderij, een prometeïsche versie van de mens die, bedweld door zijn technocratische macht, de aarde arrogant in een "genadeloze" toestand plaatst, beroofd van Gods genade. Inderdaad, als de genade van God Jezus is, die stierf en opstond, dan klinken de woorden van Benedictus XVI zeker waar: "Het is niet de wetenschap die de mens verlost: de mens wordt verlost door de liefde" (Spe salvi, 26), de liefde van God in Christus, waarvan niets en niemand ons ooit kan scheiden (vgl. Rom 8:38-39). De schepping is dan ook niet statisch of gesloten in zichzelf, maar wordt voortdurend aangetrokken naar haar toekomst. Vandaag de dag, dankzij de ontdekkingen van de hedendaagse fysica, presenteert de band tussen materie en geest zich op een steeds meer intrigerende manier aan ons begrip.

8. De bescherming van de schepping is dan ook niet alleen een ethische kwestie, maar in hoge mate ook een theologische, want het is het punt waar het mysterie van de mens en het mysterie van God met elkaar vervlochten zijn. Deze

vervlechting kan "creatief" worden genoemd, aangezien deze ontstaat uit de liefdesdaad waarmee God mensen in Christus schiep. Die scheppende daad van God maakt de vrijheid en moraliteit van alle menselijke activiteit mogelijk en vormt de basis ervoor. We zijn vrij precies omdat we zijn geschapen naar het beeld van God dat Jezus Christus is, en daarom zijn we "vertegenwoordigers" van de schepping in Christus zelf. Een transcendente (theologisch-ethische) motivatie verplicht christenen ertoe om gerechtigheid en vrede in de wereld te bevorderen, niet in de laatste plaats door de universele bestemming van goederen. Het gaat om de openbaring van de kinderen van God waarop de schepping wacht, zuchtend als in de weeën van een bevalling. Het gaat niet alleen om ons aardse leven in de geschiedenis, maar ook, en vooral, om onze toekomst in de eeuwigheid, het eschaton dat wil zeggen de vervulling van onze zaligheid, het paradijs van onze vrede, in Christus, de Heer van het universum, gekruisigd en opgestaan uit liefde.

9. Hoop en ons handelen met de schepping betekent dan ook een geïncarneerd geloof te leven, een dat het lijden en de hoopvolle "vlees" van anderen kan binnengaan, door deel te nemen aan de verwachting van de lichamelijke opstanding waartoe gelovigen zijn voorbestemd in Christus de Heer. In Jezus, de eeuwige Zoon, die mens geworden is, zijn wij werkelijk kinderen van de Vader. Door geloof en doop begint ons leven in de Geest (vgl. Rom 8:2), een heilig leven, geleefd als kinderen van de Vader, zoals Jezus (vgl. Rom 8:14-17), aangezien door de kracht van de Heilige Geest, Christus in ons leeft (vgl. Gal 2:20). Op deze manier kunnen onze levens een lied van liefde voor God worden, voor de mensheid, met en voor de schepping, en hun volheid vinden in heiligheid.[3]

Rome, Sint-Jan van Lateranen, 27 juni 2024

FRANCISCUS

[1] Vgl. *Bul van afkondiging van het gewone Jubeljaar van het Jaar 2025 Spes Non Confundit* (9 mei 2024). [2] *De Goddelijke Komedie, Paradiso, Canto XII, 141*. [3] De priester Clemente Rebora verwoordde dit poëtisch: "Naarmate de schepping in Christus tot de Vader opklimt, wordt alles op een mysterieuze manier de barensweeën van geboorte. Hoeveel sterven is er nodig als het leven geboren moet worden! Maar uit één Moeder alleen, die goddelijk is, komen we gelukkig in het licht. We worden geboren tot een leven dat de liefde in tranen voortbrengt. Het verlangen, hier beneden, is poëzie; maar alleen heiligheid kan het lied afmaken" (*Curriculum vitae, "Poesia e santità": Poesie, prose e traduzioni, Milaan 2015, p. 297*).

Vertaling: mgr. dr. G. de Korte
Eindredactie: A. Kruse, MA
Copyright: Libreria Editrice Vaticana/SRKK